

Предпринимательствону айнытыр ючюн, бюрократияны бла коррупцияны онгларга

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Тиге эм орталык бизнесни айнытыр саудай да экономика ирилдендирилди. Алай бла СКФО-ну 2025-чи жылга дери социаль-экономика жаны бла айнытыр программасы улуу инвесторго бля байламды.

Пшхан Кесович бюрократияны, коррупцияны тамыры бля, кетерича кыты мадарла эвтерге, аянда, кредитени алуу системаны жетилдендирирге кереклиги белгилениди. Анда сора да, жаланда адмиланы сезимлерин, оюмларын угай, окычулары койретуно саудай да толдендирирге тийишлиди. Кыралык бир-бир регионларнда шончулуга предпринимательствонда дерсе бериледи. Бизде да ол сынауу хайырануу иги болуукду, дегенди ол.

Парламентни башчысыны биринчи орунбасар Руслан Жамиев жыйынганага законодательство жаны бла предпринимательге кылай болушук этилгени айтады. Болсада, аны оюмуна кер, мадарланы ирилдендирирге керекди. Парламент бек биринчи ол жаны бля проблемаланы тамамлау бля кошорикчи.

Экономиканы айнытыр министр Муслиман Агий а, бардырылган согуланы эсептерине кер, гитче предпринимательни ючюн бири административ жаны бля тыйгычыланы кыйынына санайды, экинчи, ала банкнада кредит алуу ючюн, асыры улуу изилеме болууларын бля тейлеуни айтпайды, деп билдиргенди. Муниципал даржада ача жетишмеги селбел бизнес бля кошоренгеле болушукну битету тюрлюери эчпейди.

Андан сора да, предпринимательге кесери да аланы ишери бля байламды законодательствону иги билмейди. Улуу конкуренция болумда халкыла аралы изилемге тийиши сөр-

тификациялары болмагыны ючюн, продукцияларын сауду да тын бармайды. Битету бля кемчилиги кетери ючюн, предпринимательствону айнытыр республикалык целевой программасы да жарашдырылган. Чыга турган проблемаланы тинтип, аланы тамаларча энци комиссия куралган.

Предпринимательни эркинликерин кыоруулау жаны бля улумочомончаны Юлия Пархоменко да кесини ишени оюсонди билдиргенди. «Бизни институту энци куралган. Баш борчарыбиз былайды - предпринимательни кесин оюслорин кыоруулау, власть органа аланы эркинликерин толтурганарына контроль этуу, алагы болушук этуу институтуны айнытыр, кыралык предприниматель иш бля баймакы политикасын кырууга кытышты. Бизге бизнесменге предпринимательге таргычулары бля кепилдикчи, аланы хар бирине да энци куралдыкчы».

Район даржада предпринимательствону болууну оюсонди Черек районну жер-жерли администратциясыны башчысы Темиржанлы Махти айтады: «Алга бизде кошондан аслам энци предприниматель бар эди.

Арда аланы саны 354-ге жеткенди. Болсада страхово тейлеу бегонден сора эки жооге жуук адам бизнесден чыгышанды. Кредитте алганла да шендо кыйын болумга тошгенди. Ардан-арта жаш адмала да предпринимательствого эс буртуу башлаганды. Ала проекте хазырлайды, алагы керек гратта да аладыды».

Сферада бузуклыкканы эм аланы ачыккалуу оюсонди прокуратураны федеральны законодательствону толтурууга надзор этуу бөлгөнчю да. Беселюковский Тимур Журов билдиргенди. Прокуратура предприниматель сообщество бля кысыа баймакыла жюрютеди. Дайым да тинтилеу бардырылды. Аланы кезулеринде аслам бузуклыкка да ачылады. Муниципал, башка даржагы власть органа предпринимательни эркинликерин бузган норматив акта жарашдырылганы, ала бирде законга керек коммандо эсепте биринчи Андан сора да, юридический ицолагы бля энци предпринимательге тинтилеу бля пландан тышында да кеп барганларын белгилерге тийишлиди, аланы тамалы бир торло сытуу болмай кураладыла неда чертилген

болжалдан асыры кетге созулалы. Ал угай, предпринимательге аланы оюслоринден зат да бирдирилди. Прокуратура кесини жанында законга келишмеген затта этилме ючюн, битету кыйынлы салады, дегенди ол.

МВД-ни бөлгөнчю башчысы Арсен Алакаев да предпринимательствону айнытыр ючюн, коррупцияга кыажу турууга, анга за да он бермеге кереклигин чертгенди. Ахыр эки жылда полициячыла 1 701 экономика бузуклыкканы ачыклагандыла, аланы кыырк процентден аслам аур эм бек ауурлады. Законус кыруулы, ачагыча оюна бардырган 343 заведениме жабылганды. Аракы продукция чыгарганы 816 адам административ жууаплыкыга тартылганды. Адмиланы сапууларына эм жашууларына кыруу кыруулау бля баймакы 32 уюлуны иш ачылганды. Право сакалуу органа бля торло излеу эм тинтиу ишлене токтаусу бардырылды, деп башаганды ол сөзү.

Ахырында, битету айтылганы эсе алып, Арсен Канков кесини оюуну билдиргенди. Ол, кетюролген соруну магнаналыгынын белгилей, республикабиз аграрный болганы эм аны айнытыр программасында аслам жер аграр секторну ирилдендирирге берилгени чертгенди. Биз жети жылга элде экономиканы жангырталмасак, бу жаны бля бек арты кыламыз. Тыйгычылык этген заттадан энци кредитени алуу процедураны кыйыныгынын эм жер энци илелиге берилмегин айтырга тийишлиди. Алай бачкала тутуу жаны биз бюрократиялык андады, дегенди ол.

Арсен Башировны арда битету айтылганы предлояныгыны энци ани мерге бюорганды.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

«Бу арада эмда мындан ары ишлендириле да бек иги оборудование болуукду. Аны бля бирге жаны биринде окуна 134 ишкер ачылганды», деп кышканды ол.

Ирма Шетова бу ара керти окуна бек керек болуп турганына былай шартла келтиргенди: республикада бюйкерери аурган эмда дайым гемодиализ этилгер керек болган 180 сауусу барды. Министр подрачкыликге выпис этгенди. «Сау болууна бизни республикага бу саугалары

Север Кавказда былай башка гемодиализ ара жокьду

ючюн», дегенди. Игорь Балута бу былай чертгенди: «Республиканы башчылары, учредителие да араны шендою оборудование бля жалчытырга керекди деп, тоз оноу этгенди. Мен сизге чырта мактанмай айтамын. Майкоптан Дагыстанга дери баргынама, Север Кавказ республикада былай аралыга кырал чыгышма, алай мындача оборудованысы болган бири да жокьду».

Республикалык клиника болгыныч эткенди хар затты да. Меридише персонал да ишчи. Сау болуугу бизге былай ол кураганьыгызга», дегенди сауулаздан бири.

кырууга эм ишлеуге кыатышкан бир кыуам адамга грамотала эм босоруу кыатыла бергенди.

Андан сора республиканы Башчысы бля Игорь Балута кызыл лентаны кесиле эмда кыуанчы жыйылыга кыатышала мехким ичине киргенди. Арсен Канков кыуанчаран тазалата турган суу суулануу кыатырына барып, аладан хапар соргоанды.

«Хар зат да тапды, тазады, жарыкты. Кыруулуучу бек тынлык эткенди хар затты да. Меридише персонал да ишчи. Сау болуугу бизге былай ол кураганьыгызга», дегенди сауулаздан бири.

заманда унурукканы санын отуз бешге жетдирге белгилениди. Хар процедура 4-4,5 сагытка дери созулады. Ара юч мен бля ишлекчи, сауулануы жюрютеге деп беш микроавтобус барды.

Араны кыруулуучу шендоюло персоналга хайыралгандыла, бек иги вентиляция система орнатылганды. Ала мемкин ичине куза табуура эмда бир температурада туруча этерки. Инженер селени тартаанда да энци амалга эсе алынгандыла. Пол бактериялык лимонго бля жабылганды, ол мылыкканы жибермейди, аны хайырындан

ДАЛХАТЛАНЫ Марзия.

Картинг - ол жигитлени эмда мадарлыланы жумушуду

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Арсен Канков жыйылганы алгышылганды эмда майданын ишленгени барына да ырызылганын билдиргенди. Ол кеп да бармай былай картодором Тынчауу шахарына салыныгынын да эсертгенди. «Быладан сора да, республикада жылы ичине жыйырма бля алты спорт майдан, спорт зал, спорт комплекс ишленди, хайыралыгырга берилди. Битету бу заттаны бз эсон келген жаш телего, ол саулукту, акыллы болуучу ючюн этебиз. Картинг а аланы бир затдан да кыоркы билмеген, оюмдай, терк окуна тоз амал таба билгенени спортуду. Аны селбелки картодоромга ботонда кеп жаш адам кепир деп шынабыз», дегенди.

Бзы бля ол бир кыуам адамны картинг спорту айнытыр саудуу улуу кыатыгыны ючюн ысык кыатыгына бля саугалаганды. Аланы араларында жаш техниклени ючюн директору Анатолий Бесегов да бар эди. Арсен Баширов айтады: «Бизде ол жаш техниклени кружоларына башчылык эти ишленгени иги кесек заман болды эмда кеп жашны бля кызын картингни сөөрге юйргенди. Ол Анатолий Николаеваны школ замандыда бери да эсине тутканын билдиргенди.

Республиканы Башчысы Моксандан келген кыоакканды да саугалаганды В.Скрянинге бля Е.Мереновскийге насыпны белгисин-алтындан ишленген налы бергенди.

Нарткала шахары мэри Вадим Маиров а, Арсен Баширов Нарткала шахары сыйлы граждани сайланганы айтып, анга шагытылык этген документни республиканы таматасына бергенди. Министре Альберт Каздохов бля Азном Мамиев а-Сыйлы грамоталага тийиши болгандыла.

Ата-аналаны атларында а Залиханжаны Фатагат өвшенгенди. Ол республиканы оючулары эсон келген жаш тейо саулукту болуча этуе улуу эс бурганлары ючюн жорек ырызылганын билдиргенди. «Бу сабийле бизни тамбалыгы кинобоздоле, ала бизни бетемликчи, калор олимпидаланы чемпионларыдыла. Сөзюс, картинг спорт, ол учусу спорт туюндоло, болсада аны айнытыр ючюн деп эси, республиканы Башчысы, башка оючу кыруулуучу, тренерге да кеп кыйын саласы, аны ючюн сизге улуу ысык этебиз, сау болуугуз», дегенди.

Бзы бля Арсен Канков бля Альберт Каздохов кызыл лентаны кескенди. Картингисте майданда тизгин турганларын дан сора, Россием эн Кыабарты-

Малкыны байраклары кетюролгенди, гимнлери согулгандыла. Ол сагытта окуна эришуде да башлангандыла. Биринчиле болуп спорт майданга бек гитче картингисте чыгышандыла. Аланы араларында тынышуучула, нартычалыча, сочилле, ростовчула, тагарочула, волгодончула, невинномысочиле да бар эдиле.

Эришуилени итогларына кучючюне да. Беселюковский жерге Нарткалыны «Эльбрус» коммандасы чыгышанды, республиканы оючуларын саугасы да анга жетгенди. Экинчиге Дондагы Ростов шахары, ючючюне да. Беселюковский районну келечилери тийиши болгандыла.

Республиканы Башчысы, картодормга келген кыоакканы, министрстволаны, ведомстволаны оючулары хорлагандыла сауга ла, диплома, мадалла да бергенди, команда лага уа кубокка жетгенди. Арсен Канков ары дери Нарткалы картодормону бек дери сауга этгенди. «Былай магаланы эришуде Кыабарты-Малкыны спорт майданларында ботюн кеп бля туруча этерге керекди», дегенди республиканы оючулары.

ХОПУЛАНЫ Марзия.

Брифинг Черек жагылага - гранатомётла

1-чи июльдан 30-чу ноябрге дери КМР-де «Сауут» энци операция бардырылды. Аны оюсонди КМР-де МВД-да брифинг лицензияланы беруу эм детективлени ишлеу кыруу жаны бля араны энци буйрукка жаны бля тамата инспектору Светлана Никшиана билдиргенди.

Ол келтирген шартлага кер, Кыабарты-Малкында «Сауут» деген операция 2006 жылдан бери бардырылды жашуду. Бу кезинде 893 саудуу операция болгонди. Операция ушундайла саугуланы законус хайырануу аланы, сауу-алууну эмда амалькыканы санын азайтыр мура бля бардырылды.

Жети жаны ичине эсеп адалла алты автомат, 19 керох, 9 гранатомет, 89 нареэной шок, газ бля адырганы 23 керох, подствольный гранатомётка 74 тоз, 13 килограммдан артык чыгаргычу затта эмда кеп башка сауду келтиргенди. «Сауултаны кыралга кесерини ырызылганы бля бергенге угуланы тинтуге тартылмайды, алагы хак да теневи», дегенди полицияшы.

Журналисте адмала келтирген саулта амалькы ишлеу хайыранганы бля кызылганын тинтими, полициячы деп соргоанды. Полициячы билдиргенди, ала барысы да дактилоскопикан этилди, алай ботгонде дери берилген саултаны ичине амалькы ишлеу хайыранганы тубогенди.

Гранатомётну неда аны ушаш саууту келтирге адмала аны кыайдан алганын кылай алууга, деп да сорголанды. Никшиана асламында черкелени жагысында неда ачыгача талкыларын айтпайды, дегенди. Бу информация да оскорди.

Операциядан сора республикада законус хайыранганы саууту саны азайганымы деген соругуа жуап бере, полицияны адамдадан саултаны сааты алуу хакы кетюромей кыоагыланы чертгенди. «Алай башканы кетюромге онг болса эди, операцияны хайырылыгы андан да улуу болуук эди», дегенди ол.

АБДУЛЛАХАНЫ Фатима.

рличк Мухамед Шерков а, тогуз ай мындан алгга бу шинжиле жерде араны кыруулуун ишлен башлаганылар эсере, аны бары халына министр Ирма Шетова кез-кылак болуп турганын айтты, аны эмда бу отурулу ишге жатышкан хар кимге да ысык этенди. Бзы бля улпу акычы Игорь Ана-тулыны Балутага туттурганды. Районну администратциясыны башчысы Антиянан Канков а урванчаланы атларындан араны

Сауула жасууларында да бирденде республиканы Башчысына. Арсен Башировчы, хар кимге да тынгулап, битету айтылган кемчилиги кысыа заманын ичине келтирге деп, бурукь бергенди.

Бу саугуу араны оючулары жаны учурденде жаксы медицина болушукну 176 сауду ала турганын билдиргенди. Шендою изилемге кер жарашдырылган бзга арда бир жолга жыйырма бля тогуз адамга жер барды. Жуукь

санитар-эпидемиология мардала сактыландыла. Мехким ичине республиканы эм Ставропольдан келген жылуу, электромотор автономный системасы ишленди, аны хайырында электронку, жылуу да тийишликке берилет туруучу. Ара Нарткала шахары район болгыныча бля кыаты баймакыла ишленди, керек болса, андан врачча мычымай жетерикчи.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзия.

Бюджет сферада ишленгени хакыларын кетюрлюкдюле

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Кыабарты-Малкыны Башчысы салган борчланы толтуруучу ючюн, республиканы Правительствоу хар бөлгюмге, хар бюджет учурдендега кер жарашдырылган (жол картапаны) кыбыл кертгенди. Республиканы бюджеттен а быыйл 1319,0 миллион сом бөлгюмге, кыоакьхалда да 371,2 миллион сом берирге белгиленеди. Жер-

жерли самоуправляныны оргналары кыоакь билим берге муниципальный учурденде ишлене канцтарланы, культура муниципальный учурденде ишлене ишленгени орталык хакыларын индикатив керюмделге жетдирге тийиши болганын айтты дегенди.

Кезгелде республикалык бюджет былайгы биринчи жарымында кыайл толтуруулганы да кыаралганды. Правительствоу

Председатели биринчи орунбасары Ирина Марьяв эмда финансы министри Мурат Кыабартыны бюджет белгиленген кыоранчла кыаты алуукчда этилгенден, бек алга социальный жумушла тамамланганларын, иш хак тейленгенин билдиргенди.

КМР-ни Башчысыны бля Правительствоу пресс-службасы.

Жолочулук Фестиваль муратына жетгенди

Бу ючюнде Пескери районну Анзери алаги миллет тейоус ансамбли Бюросиенде Бобруйск шахарда «Венок дружбы» деген халкыла аралы фольклор фестивалында кытайханды. Анда жаш артисте, 18 кыырадан ансамбле бля эришип, кичинч жерге тийиши болуп кытайханды. Биринчиле уа казахстанчыла болгандыла. Аны юсюндөн Кыабарты-Малкыны делегациясы таматасы Доти Бажев журналисте бля тобушунюнде айтады.

Ол билдиргенча, фестиваль 27-чи июльдан 1-чи июльга дери барганды. Кеси да, Белоруссияны Жалыкчаксызыгыны юкюне алап, былай 11-чи керге куралганды. «Анда бу байрам, совет кырал чачылан замандычулай, кырал фашист улуу-учулудан кытуулганы юндөн саналганы мени бек сейир эдиргенди», деп белгилениди Доти.

Фестивальны оюсонди айтаанда уа, ол дуния башкыла жашаган халкыны энциликерин сакалар, миллет кулугары, адег-тегерке беглиге этер мура бля кыруулуучу эки чыгыш кетюромчо бля алынганды. «Биз ары ишлик, таты азыкыла алып барган эдик. Аны бля бирге хар ансамбль да кесини презентацияны

асын самуоуправляныны оргналары кыоакь билим берге муниципальный учурденде ишлене канцтарланы, культура муниципальный учурденде ишлене ишленгени орталык хакыларын индикатив керюмделге жетдирге тийиши болганын айтты дегенди.

Кезгелде республикалык бюджет былайгы биринчи жарымында кыайл толтуруулганы да кыаралганды. Правительствоу

Ол билдиргенча, фестиваль 27-чи июльдан 1-чи июльга дери барганды. Кеси да, Белоруссияны Жалыкчаксызыгыны юкюне алап, былай 11-чи керге куралганды. «Анда бу байрам, совет кырал чачылан замандычулай, кырал фашист улуу-учулудан кытуулганы юндөн саналганы мени бек сейир эдиргенди», деп белгилениди Доти.

Фестивальны оюсонди айтаанда уа, ол дуния башкыла жашаган халкыны энциликерин сакалар, миллет кулугары, адег-тегерке беглиге этер мура бля кыруулуучу эки чыгыш кетюромчо бля алынганды. «Биз ары ишлик, таты азыкыла алып барган эдик. Аны бля бирге хар ансамбль да кесини презентацияны

сермашаде илген жопилге улуу журмет этилгенин кези кезом бля кергеме. Алагы эсертмеле асыры кепден, хар он мерден салынгандан сунар эдиги. Бизни жазычуу Али Шогенчуков да уруу жылада мында канцтаргылардын биринде илгенди. Бобруйск шахарда аны музейи да барды.

Биз артисте бля бирге анда болганыбыз, дагында Шогенчуков турган лаврге да барган эдик. Аны ичине бусалтада раскожла бара турдыла, ала болшанала уа, мында да эсертме салынырыкды, деп анылапталдыла бизге», дегенди ол.

Сезоно ахырында Бажев Белоруссияны оючуларын, алагы болушкан адамгагыла барысына да кыоакь байлыклары ючюн жорек ырызылганын билдиргенди. «Фестивальны баш мурагы иш неда аман ансамблини сайлау туюлду. Ол халкыны шубукулганы саккалар ючюн куралганды да, кесини мурагына жеткенди, деп шарт айтпалыкыма. Бизни жаш артистерибиз, алгач уа 15 жылдан 17 жылга дери болды, кесерине жетерге татыкандыла, бир билери бля мындан ары да баймакыла жюрютеге сөз берилгенди», деп белгилгенди Доти.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

4 КЕРМЮЧ

Халаллыкны туура шагъатлыклары

Бу конезде КМР-ни Суратлау искусстволары музейи кырачулуга кезилеу кёрмююн очканды. Аны Халкыла аралы Кызыл Жорну комитети кыраганды. Аяны жандаурулук бла корешгендене 150 жыл толганды.

Келечилери Шимал Кавказда ишлегени уа 20 жылдан артык болды. Экспозиция да анга жоралынды. Мында кёргозоткен ишле, кимни да улуу кёлөлөй кыймай, сейириндиредиле, сагышландырадыла.

Белгилисима, Къызыл Жор уруш кырауатладан алгычъаналга, башка кыйын жашау болупалга тюршленгене болушда. Адамланы гуманизмди праволарын, биресе эркинликтерин саклаууга себеплик этеди. Бу организацианы тарыхы улпуду. Ала бардыргъан иш а бек кереклиди. Сёз кюнч, Шимал Кавказда баш гражданд урушладан заран келгенлеи юйлерине гиче бизнес ачарга къоюну оюн бергендиле.

Кёрмючю Комитети субвенциясыны башчыса Карлс Моразаны ачканды. Биринчиден, ол Россияны эм Къабарты-Малкъарны правительстволарына организацианы ишине себеплик этгенлеи ючюн ыразылгъан билдиргенди. Сора, бардыргъан жумушларына Къабарты-Малкъарны правительстволарына организацианы ишине себеплик этгенлеи ючюн ыразылгъан билдиргенди.

Кёрмючю Комитети субвенциясыны башчыса Карлс Моразаны ачканды. Биринчиден, ол Россияны эм Къабарты-Малкъарны правительстволарына организацианы ишине себеплик этгенлеи ючюн ыразылгъан билдиргенди. Сора, бардыргъан жумушларына Къабарты-Малкъарны правительстволарына организацианы ишине себеплик этгенлеи ючюн ыразылгъан билдиргенди.

Кёрмючю Комитети субвенциясыны башчыса Карлс Моразаны ачканды. Биринчиден, ол Россияны эм Къабарты-Малкъарны правительстволарына организацианы ишине себеплик этгенлеи ючюн ыразылгъан билдиргенди. Сора, бардыргъан жумушларына Къабарты-Малкъарны правительстволарына организацианы ишине себеплик этгенлеи ючюн ыразылгъан билдиргенди.

Кёрмючю Комитети субвенциясыны башчыса Карлс Моразаны ачканды. Биринчиден, ол Россияны эм Къабарты-Малкъарны правительстволарына организацианы ишине себеплик этгенлеи ючюн ыразылгъан билдиргенди. Сора, бардыргъан жумушларына Къабарты-Малкъарны правительстволарына организацианы ишине себеплик этгенлеи ючюн ыразылгъан билдиргенди.

Кёрмючю Комитети субвенциясыны башчыса Карлс Моразаны ачканды. Биринчиден, ол Россияны эм Къабарты-Малкъарны правительстволарына организацианы ишине себеплик этгенлеи ючюн ыразылгъан билдиргенди. Сора, бардыргъан жумушларына Къабарты-Малкъарны правительстволарына организацианы ишине себеплик этгенлеи ючюн ыразылгъан билдиргенди.

Кёрмючю Комитети субвенциясыны башчыса Карлс Моразаны ачканды. Биринчиден, ол Россияны эм Къабарты-Малкъарны правительстволарына организацианы ишине себеплик этгенлеи ючюн ыразылгъан билдиргенди. Сора, бардыргъан жумушларына Къабарты-Малкъарны правительстволарына организацианы ишине себеплик этгенлеи ючюн ыразылгъан билдиргенди.

Кёрмючю Комитети субвенциясыны башчыса Карлс Моразаны ачканды. Биринчиден, ол Россияны эм Къабарты-Малкъарны правительстволарына организацианы ишине себеплик этгенлеи ючюн ыразылгъан билдиргенди. Сора, бардыргъан жумушларына Къабарты-Малкъарны правительстволарына организацианы ишине себеплик этгенлеи ючюн ыразылгъан билдиргенди.

Кёрмючю Комитети субвенциясыны башчыса Карлс Моразаны ачканды. Биринчиден, ол Россияны эм Къабарты-Малкъарны правительстволарына организацианы ишине себеплик этгенлеи ючюн ыразылгъан билдиргенди. Сора, бардыргъан жумушларына Къабарты-Малкъарны правительстволарына организацианы ишине себеплик этгенлеи ючюн ыразылгъан билдиргенди.

Кёрмючю Комитети субвенциясыны башчыса Карлс Моразаны ачканды. Биринчиден, ол Россияны эм Къабарты-Малкъарны правительстволарына организацианы ишине себеплик этгенлеи ючюн ыразылгъан билдиргенди. Сора, бардыргъан жумушларына Къабарты-Малкъарны правительстволарына организацианы ишине себеплик этгенлеи ючюн ыразылгъан билдиргенди.

Кёрмючю Комитети субвенциясыны башчыса Карлс Моразаны ачканды. Биринчиден, ол Россияны эм Къабарты-Малкъарны правительстволарына организацианы ишине себеплик этгенлеи ючюн ыразылгъан билдиргенди. Сора, бардыргъан жумушларына Къабарты-Малкъарны правительстволарына организацианы ишине себеплик этгенлеи ючюн ыразылгъан билдиргенди.

мы бийлеп турган кезиуде жаш кырачулудан бири негерине Комитетге ишлерге барлык эдим, ол мени муратымды, инглиз тилини да юйрене турама, Бардыла богонлюкде да халал жореклиле. Быллай кёрмючле уа, адамланы эстетика сезимлерине себеплик этип

кёллери толуп, бир жанына бурулуп, кёз жашларын сыйлапганда да табылгандыла.

Комитетте ишлеген фотхудожник Марко Кокин, 2011 жылда Шимал Кавказга, Южнн Осетияга да келип, кёл сурат алганды. Аладан бир белеги экспозицианы ючюнчю кесегин кырагандыла.

«Адамла эм кыздарла» деген бёломде биз бусугатда гражданд урушладан термилегенлеи азлапларына тюршөбиз. Мында атылгъан къартла, сакъат жашла, кёл сайиини андала, ашарыклары, суулары болмагъан элде да кёргозоткендиле. Быланы кыйынлыклары бирди - уруш, къадарлары уа - башка, ажыллы. Хар мында салынган иш - бир адамны, койоркю тарыхыды.

Сая болсунла суратлаула, Кызыл Жорну башка ишчилери да магъаналы, кёлпеге керекли жумуш бардыргъанлары ючюн. Алай бизни зарынча жигиттери, мажарыклары кёлорюнлери деп айтырга тийишиди.

Насылха, богонлюкде кёл кыйынлыкла, урушла озгъдан замандыда къалгъандыла. Алай жаралары алыкъа да сая болмгандыла. Аны себепли Халкыла аралы Кызыл Жорну иш кёлдо. Биз да кесибини жаныбыздан бу огуруу, тынымсыз адамлакъа болушукъ, къырау, тёмлюк тежөбиз.

ЖАНГОРАЗЛАНЫ НАЖАБЕТ. Суратла авторнудула.

Футбол

«Судья команданы тюнголтюп кыйогъанды»

Соту юн Нальчикки «Спартагы» футболну миллет лигасыны биринчи турнда Саранскде «Мордовия» бла тобушты. Жарысууга спортчурларыбыз чемпионатны ал матчын 0:3 эсеп бла хорлаткандыла. Оюну 37-чи такыйкысында судья нальчиклини жанына берген пенальтини, къонакбайланы санында ойнагъан Руслан Мухаметшин уруп, сепканы ичине кийрди.

Тобешюну биринчи жарымы бошайлгыра бир минут къалгъанлай, судья бизни команданы голкиперине - Николай Шыгангага - къызыл карточканы кёргозди. Андан сора бигъыгъ спартакчылары жанына пенальти берилди. Аны Евгений Луценко жангылмагъанлай урады. Эсеп 0:2 болды. Аны бла футболчула судьяга кетериле.

Андан сора оюну 50-чи минутунда да къонакбайла угъови берген кезиу бла Алексей Иванов, тап хайрылгъан, командабызны эшиккери не энта да бир топ уруп кийрди.

Оюн бошайлгандан сора «Спартакны» баш тренери Тимур Шипшев биринчи матч алай улпу эсеп бла хорлатканыны баш сылтауна судья майданда кесени ишине осал толтурганын сыйганды. «Ол командабыз, аыр да аманлай алып, тюнголтюп кыйогъанды. Андан башка зат къошарга сыймейме.

Бизни къабакъ эшиклерибизге ахында болмагъан жезде эки пенальтин бергенди. Футболчуларыбыз да чабыулукъда кесерин иги жаны бла кёргозталмагъандыла» - деп къошканды ол.

Оюнда бу футболчула ойнагъандыла. «Мордовия»: Коженков, Будников (Пономарев, 83), Хубути, Перендия, Божович, Димидко, Иванов (Мухаметшин Р., 69), Пазин (Рогов, 67), Гатлова, Луценко, Мухаметшин Р. (Маркин, 75) «Спартак-Нальчик»: Шыганга, Фарбуз, Тимошин, Освенко, Засев, Руа (Зинович, 90), Коронов, Чеботару, Аверьянов (Голошов, 61), Медведев (Степанов, 46), Сирадзе. Сары карточкаланы Будников бла Чеботару алгъандыла.

Чемпионатла башка команда-ла бийла ойнагъандыла: СКА-Энергия-Салют Бл 0:0, Енисей - Ротор 1:4, Динамо СГБ-Арсенал Т 0:1, Сибирь-Торпедо М 2:1, Газовик Ор-Луч-Энергия 1:0, Уфа-Алания 2:1, Ангуст-Нефтехимик 1:1, Шинник-Балтика 1:1.

Келюрюкюн «Спартак» 12 -чи июльда кеси майданда Нальчик камсыз «Нефтехимик» командасы бла бардырыкъды.

КЮНАКЪЛАНЫ ХАСАН.

Бизни къабакъ эшиклерибизге ахында болмагъан жезде эки пенальтин бергенди. Футболчуларыбыз да чабыулукъда кесерин иги жаны бла кёргозталмагъандыла» - деп къошканды ол.

Оюнда бу футболчула ойнагъандыла. «Мордовия»: Коженков, Будников (Пономарев, 83), Хубути, Перендия, Божович, Димидко, Иванов (Мухаметшин Р., 69), Пазин (Рогов, 67), Гатлова, Луценко, Мухаметшин Р. (Маркин, 75) «Спартак-Нальчик»: Шыганга, Фарбуз, Тимошин, Освенко, Засев, Руа (Зинович, 90), Коронов, Чеботару, Аверьянов (Голошов, 61), Медведев (Степанов, 46), Сирадзе. Сары карточкаланы Будников бла Чеботару алгъандыла.

Чемпионатла башка команда-ла бийла ойнагъандыла: СКА-Энергия-Салют Бл 0:0, Енисей - Ротор 1:4, Динамо СГБ-Арсенал Т 0:1, Сибирь-Торпедо М 2:1, Газовик Ор-Луч-Энергия 1:0, Уфа-Алания 2:1, Ангуст-Нефтехимик 1:1, Шинник-Балтика 1:1.

Келюрюкюн «Спартак» 12 -чи июльда кеси майданда Нальчик камсыз «Нефтехимик» командасы бла бардырыкъды.

КЮНАКЪЛАНЫ ХАСАН.

Окыргъа къайры барырга боллукъду

Быйыл вузлада окуу жерле конкурсу бла келешингендиле. Анга кере, бийик билим берген окуу учреждениладан 491 минг бюджет жер барды. Аны бла бирге бакалавриатда жерле азайрыкъдыла, магистратурда уа кёбейирдиле. Алайды да, школланы бошгъанлары бардымызулга кыралыкъды, киреме десе.

Экономикага эм оюнучу къауууа специалитени хазырлау 20 процентте азайганды. ЕГЭ-ни итотгары ачыклагъанларына кере, школланы бошгъанладан жарым миллион чаклысы экономикасте болуурга соудиле, къошакъ экзаменледе уа обшествоанниени сайтагъандыла.

Педагогика, медицина эм техника усталыкълага юйретикю бюджет жерле 5-6 процент чаклыгыра кёбейгенди. Илму специалитени хазырларыкъ жерле да, 2,5 процентте аспам

болгъанды. Бакалавриатда эм спецналитенде регион вузла кёл жер алгъандыла, Москвада бла Санкт-Петербургда уа магистратурда жерле кёбейгендиле.

Сотан жылда, къыралыкъыла болмагъан вузлада бюджетни эсеби бла окутууркъ жерле бардыла. Алай эсе да, 2012 жыл бла тенгештиргенде, къыралыкъы болмагъан вузлада жерле эки керге азайгандыла - 2105 жер къалгъанды. Аны алай азайганы вузлага кирюню орталыкъ баллары асыры аз болгъанлары бла эм илмуга этилген сорондан да бек аз болгъаны бла байламды.

Штада, конкурс эм окууга кирюню баллары озган жылдагыкыладан эсе кёл болуула. Нех дегенде быйыл школланы бошгъанла ЕГЭ-ни иги бергендиле. Сёз ючюн математикадан орталыкъ баллыртдан эсе 4-ге, орус тилден а 2-ге бийик болгъандыла, 1000 баллыны саны да кёбейгенди. Сёз ючюн, математикадан 51-ден 500-ге дери, орус тилден 100-ден 2500-ге дери.

Битеу вузла 2012 жылда окууга киргенлеи юсеринден Интернетде кеслерини сайтарында толуп халар бериге эм озган жезде вузлага къалай балла бла киргенлерин айтырга кереклиле. Штада, ол балла, бола келгенича, МГУ-да, СПбГУ-да, МФИМО-да, МФТИ-де, ВШЭ-де, МГУО-да, Финансалу университетде. Бунакъ алты МГУ-да кёлорек боллукъдула.

«Российская газета».

«Российская газета».

Закон

Аскерден албугъарткханланы къуллукъга аялыкъ тюрлююле

Аскерде къуллукъ этюнден бугунду айланган эр кишиле мындан ары ишлеген жерлеинде кёлорюлюк тюрлююле - энди аяны къырал эм муниципалин къуллукълада ишлерге деп алырга эркинлик жокъду.

Алай законна къол салгъандан 3-чу июльда Владимир Путин. Алай чек жаланда аскерде къуллукъ этмеге тийиши сыйлаулары болгъанлагъа салынмайды - ауругъанлагъа, алим даражалары болгъанлагъа эм алай башхалагъа.

Жаңгы законну башка кючю да барды. Къырал органдан къыралыкъыла военный билеттеринде тийиши сайтуларды бийик, аскер къуллукъ борчларын толтурмагъанларыны юсюнден жазыла болмасала.

Аскер боюнсаы албугъартмай Интернетден.

таурлары болгъанлагъа салынмайды - ауругъанлагъа, алим даражалары болгъанлагъа эм алай башхалагъа.

Жаңгы законну башка кючю да барды. Къырал органдан къыралыкъыла военный билеттеринде тийиши сайтуларды бийик, аскер къуллукъ борчларын толтурмагъанларыны юсюнден жазыла болмасала.

Аскер боюнсаы албугъартмай Интернетден.

Интернетден.

АКЦИЯ

Не эмин га, жаш тёлню бу хатаган сакълайыкъ

Биринчи июндан 30-чугъа дери «Къабарты-Малкъар-наркотиксиз!» деген республика акция бардырылганды. Наркополицияла кырагъан 303 профилактика жумушча 33,7 миңден аспам жаш адам къатышканды. Аны юсюнден журналистле бла тобушюуде РФ-ни Наркоконтролюну КМР-де Управленисыны тамагасы орунбасары Николай Соловьев билдиргенди.

Брифингге аспам адам къатышканды. Ол саңда УФСНК-ны ведомстволары аралы профилактика жаны бла бёломюню тамагасы Тежеланы Мухарбий, наркосинансерни баш врачыны орунбасары Галина Агнокова, билим берю министрствону баш специалисти Аслан Закуреев.

Николай Соловьев билдиргенича, Наркотиклеге къаужа битеудини юнюнге аталып, кар жылдан да бардырылады. «Ол кюн 1987 жылда ООН-на сасмилерини оюнуу бла токташдырылганды. Ол а бу халкыны саулуугъна, аны социальный болумуна да уллу хата салганына шагъатлыкъ этеди. Богонлюкде уа Америка, Германия дегенде бий къыралдадан баштап къолайсыз кыраллагъа да ма жылъырганды», - деп чертгенди ол.

Бусугъатда наркотиклени хайырлангуну модагъа буртурга корештене аз тюрлююле, деп белгилегенди наркополицияны. «Жаш адамланы арасында ууну хайырланмагъан болса, аны хилжика этгенле бардыла. Жарысууга, бу къылыкъны аспам информация орналда, телевидение да жадыла», - дегенди ол.

Бу акцияны баш мурааты уа - ол оюнуучуларга, жаш адамла кырау арасында наркотиклеге къаужа оюнуу туудурууга эди.

Аяны ичинеде уа наркополицияла ёсеп келген тёлуу бла 303 тобушюу кырагъандыла. Аяны кезиуде тюрлю-тюрлю эришюле, конкурсула, викторина болгъан эдиле. Бюсюнда бек «М-Драй» клуб кырагъан

автомоблер, Нальчикни солуу паркында «Саулык - аламатды!» деген эришюле къалыкъыла ёсип келген тёлнюю эсиде.

Аяны барысына да магъанасы - наркотикле магъанасыратына, саулуугъна, аны келюру жашауна салгъан хатаны анылгъанды эди. «Биз сайиеле солугъан битеу лаворледе да болгъанбас, тобушюлеге сейир улпу эди. Насылха, Нальчикке жаш каникулда битеу спорт секцияла да ишлейдиле, жашчыкъла бла къызыкъыла, орамда кеслери алларкъыла алай, эркин заманларын алада ётдоргендиле», - деп белгилегенди докладчы.

Акция бла бирге уа республикада наркотиклеге къаужа бардырылганды бардырылганды.

Николай Соловьев билдиргенича, кендир водюрюлген 51 жер ачыкъланып, жокъ этилгенди, шах-шахны келтиргенлеи жоллары кесилгенди, героин наркотик сыйрылгъан кю кезиу токташдырылганды, дезомор-

республикада «Гириканы» медицина мурау бла хайырлангандына саны алай кёлорюлюкде, аны аралда саулуугъа берген да этмейдиле, адамны саулуугуна хайырлан эсе хатасы кёл болгъаны себепли.

«Республикага жалаңда 250 ултукан керекле. Алай жыны алындан бери уа атекулгъа сегиз миңден артыкъ келтирилгенди, аяны жартысындан аспамы сатылгъанды», - деп белгилегенди ол.

Парламентни бегими республикада битеу аптекаларда белгили этилдики. Бусугъатда уа Кырал Дума психотроп дарманланы эркин саткылары жуула тартынуу къатылгандыры жаны бла кезиу конпроект хазырлайды.

Сёз насый сатынуу юсюндан да барганды. Ол наркотик да тюрлююле, аны хайырланганды адам заукулукъ табады деп айтырга да жоралды. Алай аны чайнап айландыган жаш адамланы саны кёбейип барды.

«Биз республикада школланда биринде болгъанды, аны арбаны да кирюуа тюрлю эди. Насыйны чайнагъаны тюрлююле келип турды. Бу уу адамны тамагына, тилине да улпу хата салады, рак ауруу башлангырга къоорукулукъ», - дегенди Соловьев.

Насыйны чайнагъан адам а ызы бла наркотикни хайырлангырга излеп башлайды, деп белгилегенди Галина Агнокова, сёзге къошула. Ол билдиргенича, богонлюкде наркодиспансерге 15 жылдан торлогъан соруду жарман эсепте турды.

Жыйылууда башка вопросла да сюзюлгендиле.

ТИКАЛЛАНЫ ФАТМА. Сурат авторнуду.